

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาโดยเน้นด้านวัตถุไม่เน้นด้านการพัฒนาด้านจิตใจ เป็นผลให้คนไทยมีสุขภาพจิตเสื่อมโทรมลง เป็นโรคจิต โรคประสาทมากขึ้น ผู้คนไม่มีระเบียบวินัย ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นปัญหาหนักยิ่งขึ้น จนคนจำนวนมากมีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดกลัว อาชญากรรมยังแพร่หลาย คดีปล้นฆ่า ข่มขืน ที่ร้ายแรงปรากฏขึ้นบ่อยๆ การฉ้อราษฎร์บังหลวงกลายเป็นของชินชา ความเสื่อมโทรมทางด้านวัฒนธรรมมีกระแสแรง จนกลายเป็นของสามัญ ค่านิยมที่ไม่พึงปรารถนา และไม่เอื้อต่อการพัฒนา เช่น ค่านิยมบริโภคนิยม และความนิยมฟุ้งเฟ้อ แผ่กระจายไปทั่ว ปัญหาทางเพศเพิ่มสูงขึ้น อบายมุขระบาดทั่วไปทั้งในกรุงและชนบท ชาวบ้านฝากความหวังในชีวิตไว้กับการพนันในรูปแบบต่างๆ และหมกมุ่นจนยากที่จะแก้ไขเยาวชนมากมายทำลายอนาคตของตนเองและก่อปัญหาแก่สังคม (ป.อ.ปยุตโต, 2544 : 84 - 85) นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการศึกษา คือการศึกษาที่จัดตามกันแต่เดิมอย่างตะวันตกนอกจากจะไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวแล้วยังเป็นสาเหตุหนึ่งในการทำให้เกิดปัญหาอีกด้วย (ป.อ.ปยุตโต, 2547 : 21) และอีกปัญหาที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ซึ่งวิกฤติด้านเศรษฐกิจที่เด่นชัด คือ วิกฤตการณ์ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจครั้งประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2540 ทำให้ประเทศไทยต้องขอรับความช่วยเหลือจากกองทุน IMF เพื่อฟื้นฟูสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้สังคมไทยได้หันกลับมาทบทวนแนวทางในการพัฒนาประเทศครั้งใหญ่ในประวัติศาสตร์ ซึ่งบทสรุปที่ได้คือการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ (ถวัลย์ มาศจรัส, 2550 : 4)

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริสแนบแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดยาวนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ม.ป.ป. : 3) และทรงมีพระราชดำริไว้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดินเปรียบเสมือนเสาเข็ม

ที่ถูกดอกรอรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้มันคง สิ่งก่อสร้างจะมันคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มเสียด้วยซ้ำไป” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1, 2550 : 1)

ความพอเพียงตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึง ความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งจากภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (ทองทิพภา วิริยะพันธุ์, 2550 : 12)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นหากมีการนำมาใช้ปฏิบัติจะนำไปสู่วิถีการดำเนินชีวิต ส่วนตัวและชีวิตการทำงานอย่างมีคุณภาพและมีความสุข การมีความพอเพียงเป็นที่ตั้งจะทำให้รู้จักความพอดีทั้งใช้ทางสายกลางที่ไม่มากไม่น้อยเกินไป ซึ่งจะส่งผลไปถึงการบริหารจัดการตนเองและทรัพยากรต่างๆ อย่างเหมาะสม ไม่ฟุ่มเฟือยให้สิ้นเปลืองโดยใช่เหตุ เนื่องจากผู้ที่มีความพอในจิตใจจะรู้จักประมาณคนใช้เหตุผล และยังใช้ความรู้ในการพิจารณาด้วยความรอบคอบระมัดระวัง มีจิตสำนึกในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตจึงรู้จักควบคุมจิตใจของคนไม่ให้เกิดความโลภอันจะนำไปสู่ความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อตนเองและส่วนรวม ฉะนั้นเมื่อมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางพัฒนาประเทศจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะจะมีการดำเนินการด้านต่างๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไป เน้นสร้างความสมดุลมั่นคง และยั่งยืนตั้งแต่ในระดับตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติตามเงื่อนไขและวิถีชีวิตที่เป็นอยู่เพื่อจะได้สร้างความขัดแย้งและความแตกต่างทางวัฒนธรรม (ทองทิพภา วิริยะพันธุ์, 2550 : 4) ซึ่งสอดคล้องกับ ป.อ. ปยุตโต. (2543 : 61-63) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อป้องกันและแก้ปัญหาดังกล่าว คือ ต้องกลับมาสู่ระบบจริยธรรมที่เป็นองค์รวมที่กลมกลืนกับการศึกษา ซึ่งบูรณาการ 3 ด้าน ทั้งพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา โดยพัฒนาไปด้วยกัน เน้นการพัฒนาให้คนมี “สุขง่ายด้วยวัตถุน้อย” ซึ่งคำว่า “สุขง่ายด้วยวัตถุน้อย” มิใช่มีความหมายเชิงบังคับการเป็นอยู่ แต่เป็นคำแสดงความสามารถของจิตใจที่พัฒนาอย่างถูกต้อง ซึ่งสื่อ โยง ไปถึงอิสรภาพของจิต ที่มีความสุขได้โดยไม่ต้องขึ้นต่อวัตถุ แต่ในด้านความเป็นอยู่ภายนอกที่ปรากฏทางด้านพฤติกรรม ความสัมพันธ์กับวัตถุสภาพบริโภคจะมีการปรับในลักษณะที่เรียกว่า “เป็นอยู่อย่างพอดี” ที่ว่า “เป็นอยู่อย่างพอดี” นั้นหมายถึง ความประสานกลมกลืนแห่งด้านทั้งสามของจริยธรรมหรือระบบการดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและจะทำให้มนุษยชาติอยู่ได้

สหประชาชาติได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปเผยแพร่ใน 144 ประเทศทั่วโลก เพราะเห็นว่าสามารถใช้ได้ทุกที่ จึงเป็นการพิสูจน์โดยทางอ้อมว่าแนวพระราชดำรินี้เป็นประโยชน์จึงเป็นที่ยอมรับในระดับสากล ดังนั้นประเทศไทยในฐานะที่เป็นต้นแบบของแนวคิดแห่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงสมควรที่นำความพอเพียงมาใช้เป็นเครื่องชี้วัดความเจริญเติบโตของประเทศ ดังเช่นที่ประเทศภูฏานได้ประกาศใช้ความสุขมวลรวมประชาชาติ (GNH) และความสุขมวลรวมของประชาชนในประเทศ (GDH) เป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จในการพัฒนาประเทศโดยให้ความสำคัญแก่การสร้างเงื่อนไขต่างๆ อันจะนำไปสู่การบรรลุความสุขมวลรวมประชาชาติอย่างจริงจัง มีการกำหนดให้เป็นเป้าหมายที่สำคัญอย่างชัดเจน ฉะนั้น หากประเทศไทยจะนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เป็น ความพอเพียงมวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Sufficiency หรือ GDS) และกำหนดตัวชี้วัดความพอเพียงที่เป็นรูปธรรม ก็จะเป็นการแปลผลแนวพระราชดำริไปสู่ภาคปฏิบัติที่ง่ายแก่การเข้าใจซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติอย่างนอกอณันต์ในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติ (ทองทิพภา วิริยะพันธุ์, 2550 : 7-8)

รัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) มาดำเนินการให้เป็นรูปธรรมโดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตราที่ 83 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และมาตรา 84(2) รัฐต้องสนับสนุนให้มีการใช้ หลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ”

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) สำนักงานรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการวางแผนพัฒนาประเทศ จึงได้น้อมนำปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่เก้า โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับและทุกภาคส่วนของสังคมมีความเข้าใจในการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ อันนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข สังคมมีความเข้มแข็ง ประเทศชาติมีความมั่นคง ทั้งหมดนี้ คือที่มาของการนำปรัชญาพระราชทาน “เศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) และต่อเนื่องมาถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) (ถวัลย์ มาศจรัส, 2550 : 4)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานการเสริมสร้างงานของประเทศทางสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาคนที่เน้นการพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุลทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะ

ความสามารถเทียบพร้อมด้วยคุณธรรมและความรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีจิตสำนึกในคุณธรรม รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถตัดสินใจโดยใช้หลักความพอประมาณ ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อุดมคติ ขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ให้พร้อมที่จะเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทาง เศรษฐกิจและสังคม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น และสังคมที่สันติสุข

กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งเน้นในการจัดทำนโยบายการจัดการศึกษาให้เข้ากับนโยบายของ รัฐบาล ซึ่งหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องหนึ่งที่เป็นนโยบายในการจัดการศึกษา ดังนั้นนอกเหนือจาก การเดินทางในการปฏิรูปการศึกษา ตามแนว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไข ปรับปรุง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ของกระทรวงศึกษาธิการแล้ว กระทรวงศึกษาธิการกำลังจัดทำหลักสูตร เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสอนนักเรียนในทุกระดับการศึกษา (เจริญ ภูวิจิตร, 2550 : 32)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ มากำหนดเป็นกลยุทธ์ “คุณธรรมนำความรู้ และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การปฏิบัติ” เพื่อให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตามหลัก คุณธรรมและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักธรรมาภิบาล ความเสมอภาค คุณธรรมตาม หลักสูตร และคุณธรรมที่คัดสรร โดยคณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ภายในปีการศึกษา 2550 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550 : 9)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ได้นำกลยุทธ์ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน มาขยายผลสู่การปฏิบัติทั้งในระดับเขตพื้นที่ และระดับสถานศึกษาในสังกัดให้ เป็นรูปธรรม โดยการกำหนดเป็นกลยุทธ์ ในแผนปฏิบัติการราชการ ประจำปีงบประมาณ 2550 ไว้ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ความเสมอภาค สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย ซึ่งกำหนดเป้าหมายไว้ คือ โรงเรียนปรับหลักสูตรเน้นคุณธรรม น้อมนำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงประจักษ์ ขยายผลคุณธรรมโรงเรียนวิถีพุทธเชิงประจักษ์ส่งเสริมกิจกรรม บ้าน วัด โรงเรียน โบสถ์ มัสยิด สร้างภูมิคุ้มกันและแก้พฤติกรรมนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเพชรบุรี เขต 1, 2550 : 12)

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพชรบุรี เขต 1 มีความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ได้ทรง พระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับปวงชนชาวไทยทุกคน และตระหนักถึง ความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับ ประเทศไทยอยู่ในขณะนี้ ซึ่งได้แก่ ปัญหาด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษา ดังที่กล่าว มาแล้ว และสถานศึกษาก็เป็นหน่วยงานสำคัญที่จะต้องน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป ปฏิบัติในการดำเนินการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นรูปธรรม ดังนั้น

พ.ศ. ๒๕๒๖

พ.ศ. ๒๕๒๖

ระเบียบ . 1

ผู้ว่าราชการ

ของ...

ผู้ว่าราชการ

ผู้ว่าราชการ

พ.ศ. ๒๕๒๖

ผู้ว่าราชการ

พ.ศ. ๒๕๒๖

พ.ศ. ๒๕๒๖

พ.ศ. ๒๕๒๖

พ.ศ. ๒๕๒๖

ผู้ว่าราชการ

พ.ศ. ๒๕๒๖

พ.ศ. ๒๕๒๖

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ขนาดเล็ก จำนวน 134 คน และในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขนาดใหญ่ จำนวน 201 คน รวมกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 134 โรงเรียน จำนวน 335 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ ขนาดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ขนาด คือ ขนาดเล็ก มีนักเรียนไม่เกิน 300 คน และขนาดใหญ่ มีนักเรียนเกินกว่า 300 คนขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม คือ การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ได้แก่ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ตามเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

2. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รักษาราชการแทนผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

3. ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติหน้าครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1

4. ขนาดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ขนาดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามบทบัญญัติของกฎกระทรวง ที่ว่าด้วยการกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ขนาด คือ

4.1 ขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน

4.2 ขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจำนวนนักเรียนเกินกว่า 300 คน

ขึ้นไป

5. การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สภาพการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีหลักสำคัญ 3 ประการและ 2 เงื่อนไข คือ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีตามเงื่อนไข ความรู้ และคุณธรรม

5.1 หลักความพอประมาณ หมายถึง การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักความพอประมาณ ซึ่งมีเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการดำเนินงานจัดการศึกษาโดยยึดหลักทางสายกลาง ความพอดี ความเหมาะสม ค่อยเป็นค่อยไป ความพอเหมาะพอดี ไม่ทำเกินฐานะและกำลัง หรือ ทำด้วยความเร่งรีบ บริหาร โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับสภาพ (อัตรา) ของสถานศึกษา รักษาระเบียบ วินัย และกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติงานไม่ตั้งหรือหย่อนเกินไป บริหาร โดยคำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาบริหาร โดยไม่ทำให้ตนเองและบุคลากรเดือดร้อน วางแผนกรอบอัตรากำลังบุคลากรของสถานศึกษาให้พอดีกับปริมาณงานของสถานศึกษา กำหนดมาตรการการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า ประหยัด และไม่ฟุ่มเฟือย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่า วางแผนการจัดสรรและใช้งบประมาณของสถานศึกษาให้เหมาะสมกับแผนงานและโครงการของสถานศึกษา วางแผนการใช้งบประมาณของสถานศึกษาโดยใช้หลักความพอดีระหว่างงบประมาณที่ได้รับและรายจ่ายของสถานศึกษาไม่สร้างหนี้และเกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษา รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา อะดัมภ์อ่วยตามความเหมาะสม ไม่เคร่งครัด จนทำให้ผู้ร่วมงานเกิดความตึงเครียดหมดกำลังใจและเสียขวัญในการทำงาน มีการประเมินตนเองอย่างเป็นกลางและเป็นระบบ และส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการใช้จ่ายอย่างประหยัด

5.2 หลักความมีเหตุผล หมายถึง การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักความมีเหตุผล ตามเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการยึดหลักการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยการทำความเข้าใจกัน ร่วมกันคิดอ่าน ศึกษาข้อมูล ข้อความรู้ นำมาพิจารณาและปฏิบัติแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล มีความสอดคล้องกับภูมิสังคม และสภาพของสถานศึกษา มีการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการดำเนินการในสถานศึกษา มีการตัดสินใจโดยใช้หลักเหตุผลเสมอ มีการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบให้แก่บุคลากร โดยคำนึงถึงความสามารถและความถนัดของบุคลากรเป็นหลัก มีการพิจารณาความดีความชอบที่ใช้หลักเหตุผลโดยคำนึงถึงผลการปฏิบัติงานในหน้าที่ของ

บุคลากรเป็นหลัก มีการพิจารณาความดีความชอบ ก็ใช้หลักเหตุผล โดยคำนึงถึงผลการปฏิบัติงานในหน้าที่ของบุคลากรเป็นหลัก จัดให้มีการประชุมบุคลากรในงานด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการระดมความคิดจากบุคลากร เพื่อนำข้อสรุปจากการประชุมไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป มีการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาแบบแยกแยะออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว และส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีการพิจารณาไตร่ตรอง วิเคราะห์ ค้นหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องและแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการต่าง ๆ ของสถานศึกษา .

5.3 หลักการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งมีเงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรมเป็นพื้นฐาน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างรอบคอบ รัดกุม เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับโรงเรียนในทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดขึ้นกับบุคลากรทุกคน สร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรทุกคน รู้เท่าทันและพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สร้างระบบที่เป็นหลักประกันความมั่นคงของสถานศึกษา วางมาตรการป้องกันความปลอดภัยในสถานศึกษา ระดมทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจากชุมชน และส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ และการดำเนินชีวิตประจำวัน

6. การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามอัศภาพ หมายถึง การบริหารจัดการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพหรือลักษณะของสถานศึกษา

7. การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิสังคม หมายถึง การบริหารจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ และสภาพทางสังคมของชุมชนที่สถานศึกษาดังอยู่

8. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นต้นสังกัดของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐ และเอกชน ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ใน 4 อำเภอของจังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาย้อย และอำเภอหนองหญ้าปล้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

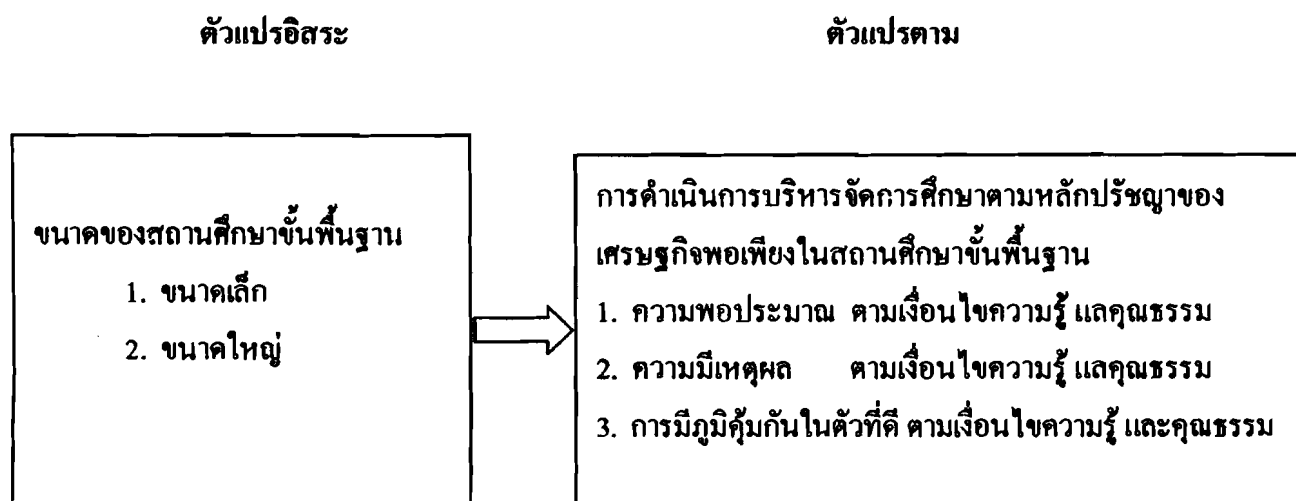
ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดที่เกี่ยวกับขนาดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จาก กฎกระทรวง ที่ว่าด้วยการกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้น

จากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2546 เพื่อกำหนดตัวแปรอิสระ คือ ขนาดสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ขนาด คือ ขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 300 คน และขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีจำนวนนักเรียนเกินกว่า 300 คน ขึ้นไป

สำหรับตัวแปรตาม คือ การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้อาศัยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชตามที่อ้างอิงในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550 : 7) กล่าวถึงว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักสำคัญ 3 ประการ และ 2 เงื่อนไข คือ หลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล และหลักการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ตามเงื่อนไขความรู้ และคุณธรรม

จากแนวคิดและเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสามารถเขียนเป็นแผนภาพกรอบแนวคิดในการวิจัยในครั้งนี้ ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ได้ทราบผลการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด

2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป